

כתובות מג

שאלה: בעא מיניה אביי מרבה: האומר לחבירו אנסת ופיתית את בתי, והעמדתיך בדין ונתחייבת לי ממון, והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי, ולא העמדתי בדין ולא נתחייבתי לך ממון, ונשבע והודה, לרי שמעון מאי? כיון דעמד בדין ממונא הואי, ומיחייב עליה קרבן שבועה, או דלמא אף על גב דעמד בדין קנס הוי?

תשובה: א"ל: ממונא הוי, ומיחייב עליה קרבן שבועה
הבאת הברייתא באשם גזילות ולאחר סדרת קושיות, הסבר רבה: אלא כולה בשעמד בדין, ורישא רבנן, וסיפא ר"ש, ומודינא לך לענין קרבן שבועה דרחמנא פטריה, **מוכח**, וכי קאמינא ממון הוי - להורישו לבניו.

קושי ממשנתינו: איתיביה, **ר"ש אומר:** אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב - הרי הן של

עצמה; ואי אמרת ממון הוי להורישו לבניו, לעצמה אמאי? דאחין בעי מיהוי!

תירוץ: שאני התם, דאמר קרא: (דברים כ"ב) **ותן האי' השוכב ענה זאכ' הערה חמשי' כס'**, לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה, וכי קאמר רבה ממונא הוי להורישו לבניו - בשאר קנסות.

קושי: אי הכי, **ת"ל, וכח:** ת"ל ונתן מיבעי ליה!

תירוץ: אמר רבא: כי איצטריך **וכח**, כגון שעמדה בדין ובגרה ומתה, דהתם כי קא ירית אביה - מינה דידיה קא ירית. (דין ממון כי כמו שרבה אומר בשאר קנסות לאחר גמר דין זה דין ממון)

קושי: אי הכי, יצאו אלו שהן קנס, ממון הוא!

תירוץ: אמר רב נחמן בר יצחק: יצאו אלו שעיקרון קנס.

עוד קושי על רבה (שלפי ר"ש אינו מביא אשם גזילות במקרה של קנס אפילו לאחר גמר דין):

איתיביה: **ר"ש פוטר, שאינו משלם קנס על פי עצמו;** טעמא דלא עמד בדין, הא עמד בדין דמשלם על פי עצמו, קרבן שבועה נמי מיחייב!

המשנה בשבועות: **אנסת ופיתית את בתי, והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי, משיעך אני,**

ואמר אמן, ואח"כ הודה - חייב, ר"ש פוטר, שאינו משלם קנס ע"פ עצמו; אמרו לו: אף על

פי שאינו משלם קנס ע"פ עצמו, אבל משלם בושת ופגם ע"פ עצמו

תירוץ: רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי, אף על גב דעמד בדין רחמנא פטריה,

מוכח, אלא לדידכו, אודו לי מיהת היכא דלא עמד בדין, דכי קא תבע - קנסא קא תבע, ומודה

בקנס פטור, ורבנן סברי: כי קא תבע - בושת ופגם קא תבע.

מהו הבסיס למחלוקת חכמים ור"ש בשבועות: במאי קא מיפלגי? א"ר פפא,

ר"ש - הוא תובע את הקנס	רבנן - הוא תובע בושת ופגם
לא שביק איניש מידי דקיץ, ותבע מידי דלא קיץ	לא שביק איניש מידי דכי מודי ביה לא מיפטר, ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר

מעשה ידיה של הבת

שאלה: בעא מיניה רבי אבינא מרב ששת: בת הניזונת מן האחין, מעשה ידיה למי? במקום אב קיימי, מה התם מעשה ידיה לאב, ה"נ מעשה ידיה לאחין, או דלמא לא דמי לאב, התם מדידיה מיתזנא, הכא לאו מדידהו מיתזנא (כי היא מקבלת מזונות מהכסף שאביה השאיר ולא מהאחים עצמם)?

תשובה: א"ל, תניתוה: **אלמנה ניזונת מנכסי יתומים, ומעשה ידיה שלהן.**

דחייה: מי דמי? אלמנתו לא ניחא ליה בהרווחה, בתו ניחא ליה בהרווחה.

קושי על הדחייה: למימרא, דבתו עדיפא ליה מאלמנתו, והאמר רבי אבא א"ר יוסי: עשו

אלמנה אצל הבת כבת אצל אחין בנכסין מועטין, מה הבת אצל אחין - הבת ניזונת והאחין

ישאלו על הפתחים, אף אלמנה אצל הבת - אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים!

תירוץ: לענין זילותא אלמנתו עדיפא ליה, לענין הרווחה בתו עדיפא ליה.

עוד קושי על התשובה של רב ששת (ממשנתינו): מתיב רב יוסף: **מעשה ידיה ומציאתה אף על פי**

שלא גבתה, מת האב - הרי הן של אחין; טעמא דבחייה האב, הא לאחר מיתת האב - לעצמה, מאי

לאו בניזונת!

תירוץ: לא, בשאינה ניזונת.

קושי על התירוץ: אי בשאינה ניזונת, מאי למימרא? אפילו למ"ד: יכול הרב לומר לעבד עשה

עמי ואיני זנך, ה"מ בעבד כנעני, דלא כתיב ביה **עמך**, אבל עבד עברי דכתיב ביה (דברים ט"ו)

עמך - לא, כל שכן בתו!

תירוץ: אמר רבה בר עולא: לא נצרכה אלא להעדפה.

קושי על התירוץ: אמר רבא: גברא רבה כרב יוסף לא ידע דאיכא העדפה וקמותיב תיובתא?

הסבר אחר לקושיית רב יוסף ושיטתו: אלא אמר רבא: רב יוסף, מתני' גופא קשיא ליה, דקונתי:

מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה, מציאתה ממאן גביא? אלא לאו הכי קאמר: מעשה

ידיה כמציאתה, מה מציאתה - בחיי האב לאב, לאחר מיתת האב לעצמה, אף **מעשה ידיה** נמי - בחיי

האב לאב, לאחר מיתת האב **לעצמה**, ש"מ.

חיזוק לדעת רב יוסף: איתמר נמי, א"ר יהודה אמר רב: בת הניזונת מן האחין - מעשה ידיה לעצמה.
הטעם לשיטתם: אמר רב כהנא: מ"ט? דכתיב: (ויקרא כ"ה) **והתעלצת אותם לבניכם אחריכם**,
אותם לבניכם - ולא בנותיכם לבניכם, מגיד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.
קושי: מתקיף לה רבה, ואימא: בפיתוי הבת, וקנסות וחבלות הכתוב מדבר! וכן תנא רב
חנינא: **בפיתוי הבת, וקנסות וחבלות הכתוב מדבר**.
קושי על הקושי: חבלות - צערא דגופא נינהו! ובכלל לא שייכים לאב אלא הוא עושה עם
הכסף "סגולה" - שומר לבת לכשתגדל
תירוץ: אמר רבי יוסי בר חנינא: שפצעה בפניה.

עוד פסיקות בנושא:

אמר רב זירא אמר רב מתנה אמר רב, ואמרי לה אמר רבי זירא א"ר מתנה אמר רב: בת הניזונת מן
האחין - מעשה ידיה לעצמה.
א"ל אבימי בר פפי: שקוד אמרה. שקוד מנו? שמואל, הא רב אמרה! אימא: אף שקוד אמרה.
אמר מר בר אממר לרב אשי, הכי אמרי נהרדעי: הלכתא כוותיה דרב ששת.
רב אשי אמר: הלכתא כוותיה דרב. והלכתא כוותיה דרב.